

Rhododendron degronianum ssp. *yakushimanum*

Yakushimanalppiruusu

R. yakushimanum Nakai 1921

alasuku *Hymenanthus*
sektio *Pontica* (*Hymenanthus*)
alasektio *Pontica*

© A. Väinölä

Ainavihanta, hyvin tiheä 2.5 m korkea luontaisilla kasvupaikoillaan, Euroopassa harvoin yli metrin korkuinen ja 2-2.5 m leveä pensas. Nuoret versot tiheänukkaiset.

Lehdet suikeat 6-10 cm (-20 cm) pitkät, 5 cm leveät 2.3-6 kertaa leveyttään pitemmät, reunat alastaipuneet. Lehtien puhjetessa niitä peittää paksu valkea tai kermanvärinen nukka (uudet lehdet muistuttavat kaninkorvia), joka kesän mittaan häviää lehden yläpuolelta ja paljastaa tummanvihreän ja kiiltävän pinnan. Alapuolella nukka muuttuu tummemman ruskeaksi. Säilyttää lehtensä 4-5 vuotta.

Kukat nuppuvaiheessa vaalean ruusunpunaiset, muuttuvat avauduttuaan valkoisiksi tai lähes valkoisiksi, joillakin yksilöillä puhtaasti valkoiset jo nuppuvaiheessa. Kukinnossa 10-20 kellomaista, 3-4 cm pitkää kukkaa. Kukinta-aika Suomessa touko-kesäkuun vaihteessa.

Kestävyys: Englanti H5, USDA 5 & 6a, Ruotsi V, Suomi ?

Kotimaa: Japanin Yaku-shiman saari. Saari sijaitsee 120 km Kiushun eteläpuolella. Pinta-alaltaan 500 km² saaren korkein kohta nousee 1935 m merenpinnan yläpuolelle ja läheltä sen huippua löytyvät pienikokoisimmat ja kestävimmit muodot. Sääolosuhteet Yaku-shiman keskisessä osassa:

- vuotuinen sademäärä 5000-10000 mm
- talven keskilämpötila -1.5 °C, kesän +18 °C
- vuoristossa voi olla pysyvä 2-3 m lumipeite marraskuusta maaliskuuhun

R. yakushimanum esiteltiin ensimmäisen kerran Euroopassa v.1934, kun japanilainen kasvitieteilijä Koichiro Wada lähetti Englantiin Lionel de Rothschildille kolme kasviyksilöä, joista kaksi selvisi hengissä. Vuonna 1947 kasvi esiteltiin Royal Horticultural Societyn "RHS Flower Show":ssa ja se voitti suuren kohun saattelemana First Class Certificaten (FCC). Tästä alkoi lajin voittokulku niin Euroopassa kuin USA:ssakin. Useita hyviä muotoja on nimetty: 'Koichiro Wada' ja 'FCC' (alkuperäiset Rothschildin kasvit), 'Exbury', 'Wild Wealth', 'Mist Maiden', 'Pink Parasol', 'Yak-ity-yak', 'Yaku Angel' jne.

R. yakushimanumia, tuttavallisemmin "jaku", on käytetty innokkaasti jalostustyössä tähtäimenä nykyaikaiseen pieneen puutarhaan hyvin sopiva talven-, tuulen- ja auringonkestävä alppiruusu. Nimiä ei tässä voi luetella, nimettyjä jaku-hybridejä on kymmeniä ellei satoja.

Jaku voi aloittaa kukintansa 7-8 vuoden iässä siemenestä kasvatettuna, mutta tasainen jokavuotinen kukinta onnistuu vasta vanhemmalta yksilöltä. Kukat muistuttavat omenapuun kukintaa ja kukinta-aika on pitkä, sillä kukat aukeavat eri versoissa eri aikaan. Jakun

pistokaslisäys ei oikein tahdo onnistua ja usein nimetyt muodot ovat ympättyjä. Jaku vaatii turve- ja humuspitoisen, soralla kevennetyn maan eikä istutuspaikassa saa seistä vesi. Kasvualusta ei luonnollisestikaan saa koskaan kuivua, joten alku- ja keskikesällä sitä voi joutua kastelemaan. Maa on hyvä peittää eloperäisellä katteella haihdunnan pienentämiseksi.

On sanottu, että *R. yakushimanum* on vuosisadan kasvi, ja tähän on olemassa hyvät perustelut. Siinä yhdistyvät ainutlaatuisella tavalla monet hyvät ominaisuudet. Se sietää loputtomasti tuulta, täyttä aurinkoa kesällä, kovia pakkasia (USA:sta raportoitu - 32 °C), kestää jäykkäoksaisena uskomattomia lumikuormia, on ainavihanta ja sillä on kaksi näyttävää "show"ta kasvukaudessa, kukinta ja uusien lehtien puhkeaminen. Mitä muuta voi alppiruusulta enää toivoa?

Omista jakuistani voisin kertoa sen verran, että ostaessani aikoinaan kolme sellaista en tiennyt niistä mitään. Istutin ne kuten kirjoissa alppiruusut käsketään istuttamaan: syvään varjoon muiden puiden ja pensaiden alle. Kaksi kuoli. Asiaa edesauttoi erittäin hyvä talvisuojaus, lehtiä ja neulasia kasvien tyvellä. Kaikki kasvinosat jotka olivat kosketuksessa suojausmateriaaliin olivat homehtuneet pilalle. Jakulle oikea paikka on mielestäni avoin ja tuulinenkin pohjoisrinne jossa lumi viipyy pitkään ja suojaa kasvia kevätauringon kiirastulelta. Vahingosta viisastuneena olen suojannut jakuja vain lumella. Se tuntuu olevan niille mieleistä hoitoa.